

בהקשר של שחרור, זוהי נקודת התחלה, רצפה ולא תקרה (אם כי תורת המשפט בתחום זכויות אדם מכירה יותר ויותר בסוגיית כבוד האדם). יתר על כן, גישות משפטיות לשוויון כושלות לפעמים בזיהוי המרכזיות של יחסים ותלות הדדית, וכן אמנות, תרבות ואופני ייצוג.

בשיח פומבי שנערך לאחרונה, במסגרת הקרנה של סרטו של סטיבן דווסקין (Dwoskin) *פני הפחד שלנו* (*Face of our Fear*, 1991), הסתמכנו על המונח שטבעה מיה מינגוס (Mingus), 'אינטימיות וזכות גישה', כדי לבדוק את ההבדל בין הכלה וכלול (אינטגרציה). על פי מינגוס, הכלה וזכות גישה אינן אמורות להיות רק דרישות לוגיסטיות או מערכת הקלות מכניסטית. זכות גישה אינה קשורה רק בצדק עבור אלה שמודרים באופן מבני אלא גם שחרור ושינוי עבור כל אחד, מאחר שהפרדה ובידוד פועלים נגד תלות הדדית ולכן גם נגד שגשוג אנושי. וכך, למען שנינו ולמען מינגוס, עלינו להתמקד בניסיון חיים ובקשרים בבואנו לחשוב על זכויות ועל פעילות לצדק, כאשר אנו מציבים בחזית את תובנותינו ואת מסרינו האינטימיים והמרומזים לעתים כחלק מרכזי בפעולות השחרור. מובן שתובנות כאלה צומחות מתוך מחויבות ארוכת טווח והקשבה זה לזה שמצריכה פיתוח קשר ולא רק מתן שירות. לדברי מינגוס, "הבנת צורכי הנגישות נובעת מניסיון החיים שאנו חולקים לגבי האופנים הרבים שבהם דעות קדומות באות לידי ביטוי בחיינו". מינגוס מדגישה נקודה מקיפה יותר בעניין התפקיד המהותי של האינטימיות, תשומת הלב והאכפתיות בהקשר של פעולות שחרור, מעבר לסוגיות של זכות גישה והכלה. יחד עם זאת, מאחר שנגישות ובעלי מוגבלויות מזוהים פעמים כה רבות כ'בעיה' שמצריכה פתרונות 'לוגיסטיים', מינגוס חשה חובה להדגיש נקודה זו – אינטימיות ביחס לזכות גישה ולהכלה. אנו שותפים להדגשה זו של מינגוס וגם לתסכול מכך שמרכיבים כה בסיסיים של קשר אנושי זקוקים להדגשה, שחושפת עד כמה בעלי המוגבלויות מוצגים כלא-אנושיים.

זה מחזיר אותנו אל חלק מרכזי של הניתוח שלנו – החשיבות הגדולה שיש למערכות יחסים בתהליך השחרור, ושעל מערכות היחסים להיות פתוחות ועצמאיות. כך אנו יכולים לראות כיצד אנו משתנים דרך הקשר ולא דרך מחלוקת שנובעת מאינדיבידואליזם ומתחרות.

אם כן, מהי תלות הדדית? אנו מפרשים זאת כאמון ושגשוג הדדיים שנוצרים בין שני יחידים או קבוצות (או יותר). זה שונה מיחסי תלות ומאלה שבהם חלק הם נסמכים וחלק לא. זה שונה גם ממה שלעתים קרובות מתואר כתלות שיתופית, מושג מזלזל שמרמז על התקבצות של פגיעות רגשיות. חשוב לציין שזה שונה מעצמאות, שבצורות ניאו-ליברליות של קפיטליזם מקדשת תחרות ברוב ההיבטים של הקהילה והחברה.⁴ ביחסים של תלות שיתופית כל צד יכול להיות תלוי בשני מבחינה רגשית, כלכלית, סביבתית או מוסרית, אך בה בעת גם אחראי על ובפני האחרים.

סופרים, פילוסופים, מנהיגי ונציגי דת רבים ניסחו לאורך ההיסטוריה מחשבות על תלות שיתופית בתרבויות רבות ושונות, ואנו מבקשים להסתמך על מורשתם ולהתייחס לתלות שיתופית כקריטית בחיינו, כהנגדה לתלות ועצמאות, אך גם משום שבאופנים רבים היא מקיימת עיקרון (ותקווה) של קשר אנושי עמוק. היא מהדהדת במיוחד עבור בעלי מוגבלויות, בהתחשב בהיסטוריה גדושת ההדרה והשעבוד שלהם. עצמאות מאתגרת ישירות נרטיבים דכאניים ודורשת מכולנו לא רק להכיר אלא גם ליהנות ממלוא האנושיות של כל אחד. הנחת העצמאות בקדמת החשיבה שלנו על יחסים עם אחרים מאפשרת לנו להכיר, להלל ולכבד הבדלים מבלי ליצור או להעמיק מחלוקות. בו בזמן, הבדל, או זהות, עלולים להיות חרב פיפיות: הם עשויים להיות האמצעי להתנגדות לדיכוי דרך יצירת זהות שאנו יכולים להתלכד סביבה, אבל גם להיות המכשיר שבאמצעותו פועל הדיכוי – במיון, בסימון, בהפרדה ואפילו בשליטה בבעלי זהות זו. מסיבה זו ואחרות, לאחרונה התהווה מצבור של ניתוחים ועמדות של פוליטיקת זהויות – עמדות פוליטיות שמבוססות על האינטרסים ונקודות המבט של קבוצות חברתיות שאנשים מזדהים איתן. קצרה היריעה כאן מכדי לבחון את התנועות והכותבים הרבים והשונים שחקרו את המשמעות והרלוונטיות של הזהות (ובכללם קימברלי קרנשו (Crenshaw), שכתבה מחקר חלוצי על אינטר-סקציונליות – ההתנגשות של שתי זהויות או יותר), אך רעיונות אלו מעלים שאלות מהותיות בנוגע לאחדות ונבדלות. בעומק ליבנו אנו מאמינים שעלינו להתמודד עם ולנקוב בשמו של הדיכוי ויחסו לאנשים מזהויות מסוימות, ובו בזמן לוודא שזהויותינו לא מגדירות אותנו באופן מוחלט.

וכך אנו מגיעים למסקנה שעלינו להתמודד ולהרשות לעצמנו להתערער קצת אל מול מורכבויות אלו במערכת היחסים שלנו, ולא להימנע מהן. הדבר עשוי לקרות אם נטפח תשומת לב וחיבור דרך מחויבות. וכפי שאמר כבר דייד על מחויבות:

הבחנתי שלפחות בצפון מערב אירופה, ואולי במיוחד בלונדון, ניתן משקל רב לתכונותיו החיוביות לכאורה של אדם – האם הוא אהוב או לא (ויש כאן אין-ספור קטגוריות-משנה: 'מושך', 'חזק', 'שנון', 'מוסרי' וכולי). במידה מסוימת גישה זו היא, ללא ספק, פונקציה של יחסים מורכבים רגילים בין אנשים – מה מושך אותנו לאנשים מסוימים ולא לאחרים – אבל אני חושב גם שזה מודגש על ידי צורה הולכת וגוברת של שליטה כלכלית ניאו-ליברלית ואינדיבידואליסטית. (בניגוד לכך, חברות אחרות, כיום ובעבר, מעניקות/העניקו ערך רב יותר לקולקטיב ולקהילה ופחות, בוודאי, להערכה של תכונות אישיות של הפרט.)

יש לכך השלכות רבות, כולל, יש שטוענים, עליית הלאומנות והפופוליזם כתגובה לקהילות המתפוררות, זאת מלבד. לאינדיבידואליזם שכלויות ההתפרקות לעומת הכלל את לרומם ולניסיון (atomised communities) אני מודאג במיוחד מהאופן שבו האינדיבידואליזם עלול לערער את רוחבם ועומקם של הקשרים האנושיים. באופן ספציפי, נדמה לי שהמהות של "השתייכות" נסדקת על ידי האשרור המתמיד של הדרישה להיות 'אהוב', 'מושך', 'חזק' וכולי. גם אם אנחנו 'מצליחים' כביכול בתחרות הזאת, עדיין אנו חיים תחת איום הכישלון. באיזו קלות אנו

עלולים ליפול מהבמה עליה אנו עומדים! מבחינתי, מחויבות היא ההחלטה 'להישאר' במערכת יחסים או בקהילה, יהיו גחמותיה או המרכיבים האנושיים בה ככל שיהיו (אם כי אני מבין שהם אינם בלתי רלוונטיים וכמובן שיש מערכות יחסים שלא צריכות להימשך). קשרים מחייבים אלה מבוססים, לעומת זאת, על קשר אנושי עמוק יותר (אם כי, ואני מדגיש, לא מדובר בקשר היררכי מסורתי שקשור בגזע או מעמד) – של היות אדם, או מה שלעתים מתואר כ"אנושיות משותפת".⁵

מסיבה זו אנו חייבים לחשוב על דאגתנו לאחרים כיחסית ומתמשכת - לעולם לא נכיר מישהו לגמרי – אבל עלינו לשאוף להכיר אדם מעבר לעמדות ולהנחות שלנו לגביהם. לעולם לא יהיה זה מסע קל ונעים. ככל שנתקרב זה לזה כך ייחשפו ההתמודדויות של כל אחד, דבר שעלול להקשות על מערכת היחסים. אך כל עוד אין להתעלם מאיתנו או להתייחס אלינו כאל 'בעיות' שיש לפתור אנו גם לא 'נצרכים' בקלות; אנחנו לא 'נגמרים', כאילו היינו מוצר. ולעולם לא להיגמר הוא חלק חשוב מלהיות חי. אם לצטט מילת מפתח מכתביו של אלי קלייר (Clare), עלינו להתעמת (grapple) זה עם זה כיצורים חיים ומורכבים על כל השונות הרבה של התנסויות, הרגשות, אופני החיים ותפישות העולם שאנו חולקים.⁶

מאמר זה הוא חלק מגיליון מיוחד בשיתוף עם מכון התרבות של ליטא, בעריכת יוסטה יונוטיטה.

- 1. *he Biopolitics of Disability: Neoliberalism*, David T. Mitchell and Sharon L. Snyder, T 18. *Ablenationalism, and Peripheral Embodiment* (University of Michigan Press, 2015), p.18.
- 2. תודות לד"ר רייצ'ל גרפילד ולד"ר ג'ני שמארט מפרויקט דווסקין באוניברסיטת רידינג על הארגון. ראו: Last accessed, 14 April, 2021[3] <https://lux.org.uk/event/dwoskin-faceofourfear>
- 3. Mia Mingus, <https://leavingevidence.wordpress.com/2011/05/05/access-intimacy-the-missing-link/> Last accessed, 14 April, 2021.[4]
- 4. הפרופסור למדעי המדינה לסטר ספנס מאוניברסיטת ג'ונס הופקינס מגדיר ניאוליברליזם כ"רעיון הכללי שהחברה מתפקדת במיטבה כאשר אנשים ומוסדות בתוכה פועלים או מאומנים לפעול על פי עקרונות השוק". (Punctum Books, *Knocking the Hustle: Against the Neoliberal Term in Black Politics*. (2016)
- 5. דייד רובין ציטט זאת בהרצאה המקוונת "מושב קריאה רופרט מס' 1 עם ייטס נורטון, ובשיח הסופרים של כתב עת רופרט, שנמצא כאן: <https://www.youtube.com/watch?v=RU5-3Tt50KQ>; Last accessed, 16 April 2020.
- 6. See *Brilliant Imperfection: Grappling with Cure* Eli Clare, (Duke University Press, 2017). also Eli Clare's talk at Rupert, as part of the 2020 public programmes on care and interdependence that Yates curated: <http://journal.rupert.lt/public-programme-archive-2020/brilliant-imperfection-amidst-the-pandemic/> Last accessed, 14 April, 2021.[6]

Source URL: <http://tohumagazine.server288.com/he/article/%D7%94%D7%A9%D7%AA%D7%99%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%AA-%D7%A8%D7%93%D7%99%D7%A7%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%97%D7%A7%D7%99%D7%A8%D7%94-%D7%A9%D7%9C-%D7%9E%D7%95%D7%92%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%97%D7%95%D7%99%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%A2%D7%A6%D7%9E%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%90%D7%9B%D7%A4%D7%AA%D7%99%D7%95%D7%AA>

Links

- [1] <http://tohumagazine.server288.com/he/publication-types/essay>
- [2] <http://tohumagazine.server288.com/he/profile/%D7%99%D7%99%D7%98%D7%A1-%D7%A0%D7%95%D7%A8%D7%98%D7%95%D7%9F>
- [3] <https://lux.org.uk/event/dwoskin-faceofourfear>
- [4] <https://leavingevidence.wordpress.com/2011/05/05/access-intimacy-the-missing-link/>
- [5] <https://www.youtube.com/watch?v=RU5-3Tt50KQ>
- [6] <http://journal.rupert.lt/public-programme-archive-2020/brilliant-imperfection-amidst-the-pandemic/>